

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

http://www.akademikbakis.org

KENDİLİK, KENDİLİK ALGISI VE KENDİLİK ALGISINA BAĞLI PSİKOSOMATİK BOZUKLUKLARA SOSYAL PSİKOLOJİK BİR BAKIŞ

Yener ÖZEN

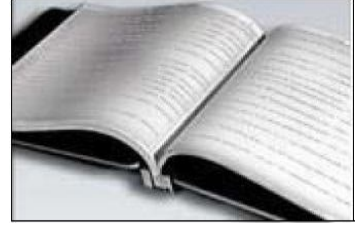
*Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve
Rehberlik A.B.D*

Özet: “Kendilik Psikolojisi” Kohut'un öncülüğünde gelişen çağdaş psikanalitik kuramlardan biridir. Kohut, (kuramı ilk ortaya koyduğunda kendiliği (self), benlik (ego) içinde yer alan bir kendilik tasarımı (self representation)-kişinin kendini algılayış biçimi ve kendisiyle ilgili imgeler bütünü- şeklinde düşünmüştür. İkinci kuramında ise kendilik, bir üst örgütlenme, “kişiliğin çekirdeği, algıların ve girişimlerin merkezi” şeklinde nitelendirilir ve tüm psikopatoloji alanına açıklama getirmeyi hedefler (Kohut 1977). Kendilik nesnelere (self objects), kendiliğin bir parçası, bir uzantısı olarak algılanan nesnelere, anne-baba, daha geniş anlamıyla da çocuğun yaşamında önem taşıyan, çevresinde bulunan kişilerdir. Psikanalizin bütün dallarının ana maddelerinden birisi yetişkinlerin psikolojik sorunlarının çocukluktan beri biriken çıkmazlar ve eksiklikleri yansıtımlarıdır. Bunlar çocukluğun ne kadar erken dönemlerinde yaşanır, yetişkinlere hasar veren ve nüfuz eden etkileri de o denli artar. En iyi koşullar altında dahi özdeğer, özsaygı ve kendi hakkımızdaki ideallerimizle ilgili sorunlar bir hayat boyu sürer. Hepimiz özdeğer duygumuzda diğerlerinin bizi onaylamasına bağlıyız. Kendilik Psikolojisi hakkındaki alan yazınının anlaşılması biraz güçtür, ama dayandığı fikirler çok basittir. Hepimiz yaşamımızın ilk yıllarında, bizi yatıştıran, kendimizi iyi hissettiren ilişkiler sayesinde bütünlük duygumuzu kazanmaya başlarız. Eğer bunu beceremezsek, yaşamımız boyunca önemli zorluklar ortaya çıkabilir.

Anahtar Kelimeler: Kendilik, Kendilik Algısı, Psikosomatik, Sosyal Psikoloji

SELF, SELF-PERCEPTION AND SELF-PERCEPTION OF PSYCHOSOMATIC DISORDERS AN OVERVIEW OF SOCIAL PSYCHOLOGICAL

Abstract: Us to confirm our feelings of self-other of all of us are connected. The Psychology of Self Understanding a bit about the type field is difficult, but the ideas are based is very simple. All of us in the first years of our lives, we can soothe ourselves feel better relations with the integrity of our emotions begin to win. If you can not manage, major difficulties may arise during our life. "Self Psychology" Kohut'un contemporary psychoanalytic theory is one of the pioneers in the

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44

<http://www.akademikbakis.org>

development. Kohut, (theory first put forth in the self (self), self (ego) in a self-contained design (self representation)-a person's perceived self-sorting format, and about their own images-all in the form of thought. The second theory is the self, a parent organization, "core of personality, perceptions and initiatives of the center "is characterized as psychopathology and all description field goals to bring (Kohut 1977). One of the main substances of all branches of psychoanalysis of adults accumulated since childhood psychological problems and shortcomings reflect impasse. These early childhoods, how you experienced, adults and influence the effects of damage that such increases. Even under the best conditions, eigenvalues, self-esteem and our own rights-related issues with our ideal lasts a lifetime.

Keywords: Psychology of Self, Self Perception, Psychosomatic, Social Psychology

1. GİRİŞ

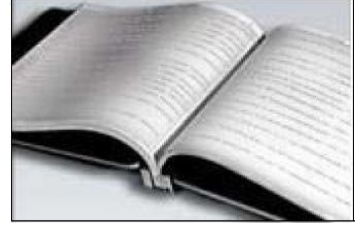
Psikanalizin bütün dallarının ana maddelerinden birisi yetişkinlerin psikolojik sorunlarının çocukluktan beri biriken çıkmazlar ve eksiklikleri yansıtmalarıdır. Bunlar çocukluğun ne kadar erken dönemlerinde yaşanır, yetişkinlere hasar veren ve nüfuz eden etkileri de o denli artar. En iyi koşullar altında dahi özdeğer, özsaygı ve kendi hakkımızdaki ideallerimizle ilgili sorunlar bir hayat boyu sürer. Hepimiz özdeğer duygumuzda diğerlerinin bizi onaylamasına bağlıyız. Kendilik Psikolojisi hakkındaki alan yazınının anlaşılması biraz güçtür, ama dayandığı fikirler çok basittir. Hepimiz yaşamımızın ilk yıllarında, bizi yatıştıran, kendimizi iyi hissettiren ilişkiler sayesinde bütünlük duygumuzu kazanmaya başlarız. Eğer bunu beceremezsek, yaşamımız boyunca önemli zorluklar ortaya çıkabilir (Özen, 2011).

“Kendilik Psikolojisi” Kohut’un öncülüğünde gelişen çağdaş psikanalitik kuramlardan biridir. Kohut, (kuramı ilk ortaya koyduğunda kendiliği (self), benlik

(ego) içinde yer alan bir kendilik tasarımı (self-representation) -kişinin kendini algılayış biçimi ve kendisiyle ilgili imgeler bütünü- şeklinde düşünmüştür. İkinci kuramında ise kendilik, bir üst örgütlenme, “kişiliğin çekirdeği, algıların ve girişimlerin merkezi” şeklinde nitelendirilir ve tüm psikopatoloji alanına açıklama getirmeyi hedefler (Kohut 1977). Kendilik nesnelere (self-objects), kendiliğin bir parçası, bir uzantısı olarak algılanan nesnelere dir. Kendilik nesnelere; anne-baba, daha geniş anlamıyla da çocuğun yaşamında önem taşıyan, çevresinde bulunan kişilerdir (akt., Özen, 2011).

Kendilik, basitçe tekil şahıs “ben”e karşılık gelmektedir (Cooley, 1968). Franzoi’ye göre *kendilik*, sosyalleşme ve olgunlaşma yoluyla edinilen, sembolik iletişim kurma ve benlik farkındalığının da bulunma gibi nitelikleri olan sosyal bir varlıktır. İnsan toplumdaki kopuk olarak gelişemediği, ancak ve ancak sosyal bir bağlamda var olabildiği için, benliğin de sosyal bir varlık olduğu kabul edilmektedir (Sümer, 1999).

Kendilik kavramı, kendi yaşam deneyimlerimizin algısı ve organizasyonu için bir çerçeve çizmektedir. Aynı

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

zamanda kendilik kavramı, diğerlerinin duygu, düşünce ve davranışlarını anlamada kullandığımız geniş ve sistematik bir yapıdır (Markus ve Nurius, 1986).

Kendilik algısı, çok eskiden beri filozofları ve sosyal bilimcileri ilgilendiren bir konudur. Çağdaş psikologlara göre iki farklı baskın görüş vardır. Bir görüşe göre; kendilik algısı sosyal olarak paylaşılan gerçeğe dayanır, diğerlerini algılamayla aynı süreçlerden ortaya çıkar ve davranış ve deneyimin kesin yansımaları olarak düşünülür. Diğer görüşe göre ise; temelde kendilik algısı çarpıtılmıştır, kendine hizmet eder ve sürekli olarak diğerlerinin algıları tarafından savunulandan daha olumludur (Jones, 1990).

Kendilik yapısı ise; duyguların yaşanması, ifade edilmesi ve düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülür. Markus ve Kitayama'ya göre öfke, gurur ve hayal kırıklığı gibi bireyin içsel atıflarına dayanan ego odaklı duygular, bağımsız kendilik yapısına sahip kişiler tarafından daha sık yaşanır ve ifade edilir. Kişilerarası ilişkiler; birçok yaşamsal zevk ve mutluluk, diğer insanlarla kuracağımız ilişkilere bağımlıdır ve ne kadar iyi bir iletişim kurduğumuza göre değişmektedir (Matthews. 1993). İnsanın içindeki en eski içgüdü, onu diğer insanlarla ilişki kurmaya iten içgüdüdür. İnsanların, diğer insanlara bir paylaşma duygusuyla yaklaşmaları sonucunda insanlık ileriye gitmiştir (Adler, 1985). Bolton'a, göre iki kişi birbirleriyle iletişim kurduğunda, doğada başka hiç bir yerde bulunmayan çok özel bir durum gerçekleşir. Çünkü kişilerarası ilişkiler tüm anlamsız şeyleri anlamlı hale

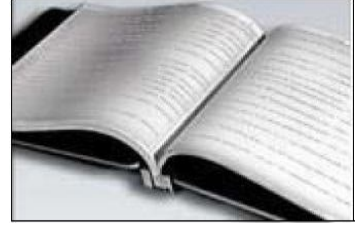
getirebilmektedir (Bolton, 1979).

1.1. Kendilik Kavramı

Kendilik kavramı, kendi yaşam deneyimlerimizin algısı ve organizasyonu için bir çerçeve çizmektedir. Aynı zamanda kendilik kavramı, diğerlerinin duygu, düşünce ve davranışlarını anlamada kullandığımız geniş ve sistematik bir yapıdır (Markus, Moreland ve Smith, 1985).

Franzoi'ye göre kendilik; sosyalleşme ve olgunlaşma yoluyla edinilen, sembolik iletişim kurma ve benlik farkındalığında bulunma gibi nitelikleri olan sosyal bir varlık olarak tanımlanabilir. İnsan toplumdan kopuk olarak gelişemediği, ancak ve yalnızca sosyal bir bağlamda var olabildiği için benlik de sosyal bir varlıktır (akt, Sümer, 1999).

Markus (1977); kendilik kavramını daha iyi tanımlayabilmek için kendilik şemasından söz etmektedir. Kendilik şeması, bireyin geçmiş yaşantılarından gelen ve sosyal yaşantısında kendisiyle ilgili bilgiyi işlemesine rehberlik eden bilişsel bir yapıdır. Kendilik şemaları, kendilikle ilgili bilgi üzerinde sistematik bir etkiye sahiptir. Bireyin belirli bir alandaki davranışlarını organize etmek, özetlemek ya da açıklamak için yapılan girişimler, kendilikle ilgili bilişsel yapılarla sonuçlanacaktır. Kendilik şeması, bireyle ilgili özel durumlardan gelen bilişsel temsilleri içerdiği kadar, bireyin kendisi ve çevresindeki diğerleri tarafından yapılan davranışlarının değerlendirilmesi ve tekrar eden sınıflamalardan gelen daha genel

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

temsilleri de içerir. Belirli bir alanda kendilik şemasına sahip olan bireyler, o alanda çok çabuk, emin ve tutarlı bir şekilde kendileriyle ilgili yargılarda bulunabilirler. Bireyin hem geçmişteki duygu, düşünce ve davranışları hem de gelecekle ilgili tahminleri, kendilikle ilgili bilişsel yapılardan etkilenmektedir.

Kuiper ve Rogers (1979) çalışmalarında kişisel bilginin işlenmesinde kendiliğin önemli bir etmen olduğunu ileri sürmekle birlikte kendilik şeması gibi bilişsel bir yapının diğerleri hakkındaki bilgiyi işlemeye de ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Kuiper (1981), Kuiper ve Derry (1981), Rogers, Kuiper, Kirker'e (1977) göre'de kendilik şeması aynı zamanda, birey için diğer insanlar hakkında bir referans noktasıdır (akt.,Lewicki, 1984). Lewicki'nin (1984) çalışması da, önceki araştırmalarla aynı doğrultudadır ve kendilik şemasının diğerleri hakkındaki bilgiyi işlemede etkili olduğunu göstermektedir.

1.2. Kendilik Algısına Yönelik Kuramsal Bakış Açılı

'Kendimizi nasıl tanırız?' sorusuna verilen cevap, insan doğasının ve kişilerarası ilişkilerin anlamını şekillendirir. Kendilik bilgisiyle ilgili sorunun cevaplanmasında iki etkili yol vardır: bu yollardan biri, bireyin kendilik algısı sürecidir; diğeri ise içsel bilişlere ulaşma ve onları kavramadır (Robak, Ward, Ostolaza, 2006).

Kendilik algısı, çok eskiden beri filozofları ve sosyal bilimcileri ilgilendiren bir konudur. Çağdaş psikologlara göre iki farklı baskın görüş vardır. Bir görüşe göre;

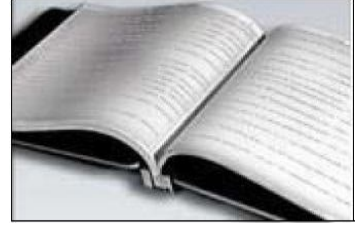
kendilik algısı sosyal olarak paylaşılan gerçeğe dayanır, diğerlerini algılamayla aynı süreçlerden ortaya çıkar ve davranış ve deneyimin kesin yansımaları olarak düşünülür. Diğer görüşe göre ise; temelde kendilik algısı çarpıtılmıştır, kendine hizmet eder ve sürekli olarak diğerlerinin algıları tarafından savunulandan daha olumludur (John ve Robins, 1994).

Kendilik kavramının sosyal kökenine vurgu yapan ilk araştırmacılarından biri Mead'dir. Mead'e (1934) göre; birey kendisini, dolaylı olarak, ait olduğu sosyal grubun genel görüş noktasından bir bütün olarak görür (akt., John ve Robins, 1994).

Kendilik algısıyla ilgili en çok tartışılan kuram Bem'in (1972) "kendilik algısı kuramı"dır. Bu kuram, Patten'a (2003) göre, kişilerarası ilişkilerle ilgili bir diğer kuram olan Festinger'in "bilişsel çelişki kuramına" alternatif olarak geliştirilmiştir. Festinger'a göre, kişiler tutumlarına ters düşen bir davranışta bulduklarında, bu davranışlarını kendi dışlarındaki bir takım zorluklar ve ödüllerle açıklamaya çalışacaklar, bunu yapamıyorsa, nedenini kendi içlerinde arayarak davranışları ile uyumlu olmadıklarına inandıkları düşüncelerini değiştireceklerdir. Bilişsel çelişki kuramı, kişilerin başkalarını olumsuz değerlendirmelerini de aynı yolla açıklamaktadır.

Adil dünya görüşüne göre, adil bir dünyada iyiler cezalanamaz, bu mantıkla eğer bir insan acı çekiyorsa, bunu hak etmiştir (Hortaçsu, 1997).

Bem'in kendilik algısı kuramına göre ise;

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

*ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN*

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

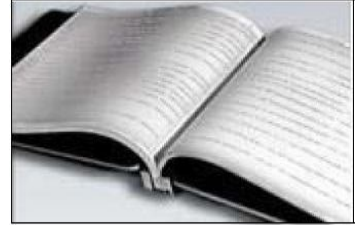
insanlar nasıl değerlerine ait bilgiyi onların davranışlarını gözlemleyerek ediniyorlarsa; kendi duyguları, tutumları, inançları ve diğer içsel durumlarıyla ilgili bilgiyi de kendi davranışlarını gözlemleyerek edinmektedirler (Bem ve McConnell, 1970; Haemmerlie ve Montgomery, 1982). İçsel ipuçları zayıf, belirsiz ve yorumlanamaz olduğunda, birey içsel durumunu anlamak için dışsal ipuçlarına güvenir ve yine aynı şekilde bir dış gözlemci gibi kendi davranışlarını gözlemler (Bem ve McConnell, 1970). Birey kendi davranışlarını dışardan bir gözlemci gibi izleyerek, kendi tutumları hakkında bilgi sahibi olmaya çalışmaktadır (Sakallı, 2001).

Kwan, Kenny, John, Bond ve Robins (2004) benliği güçlendirmeye yönelik ortaya koydukları yaklaşımlarının temelinde, kendilik algısının kişilerarası bir görüngenü olduğu yatmaktadır. Kendilik algısı, kişilerarası algı gerçeğinden ayrı tutularak çalışılmaz. Birey her zaman hem bir sosyal algılayıcı hem de sosyal algının bir hedefi gibi davranır. İnsanların kendilerini nasıl algıladıkları ile diğerleri tarafından nasıl algılandıkları iç içe geçmiş durumlardır ve karşılıklı olarak birbirlerini etkilerler.

Pek çok teorist kendilik, dünya ve gelecekle ilgili doğru algıların zihinsel sağlık için gerekli olduğunu öne sürmektedir. Benliği güçlendirme ihtiyaçlarını tatmin etmeye yönelik olarak bireyler, hatalı bir şekilde olumlu kendilik algısına sahiptirler. Taylor ve Brown (1988), bu abartılmış olumlu kendilik algılarını olumlu çarpıtmalar olarak

nitelendirirler ve üç türü olduğunu öne sürerler. Bir türü; insanlar kendilerini gerçekte olduklarından daha olumlu olarak gördüklerinde ortaya çıkar. İkincisi, insanlar olaylar üzerinde gerçekte olduğundan daha fazla kontrol sağladıklarına inandıklarında ortaya çıkar. Üçüncü tür ise; insanlar gelecekle ilgili gerçekçi olmayan bir şekilde iyimser olduklarında ortaya çıkar (akt., Bromgard, Trafimov & Bromgard, 2006).

Kohut'un ciddi narsistik bozukluklar gösteren hastaların psikanalitik tedavisi sırasında edindiği izlenimler sonucu geliştirdiği kendilik psikolojisi, insanın kendine verdiği değeri ve bütünlüğünü koruyabilmesinde diğer insanlarla olan ilişkisinin önemini vurgular. Bu yaklaşıma göre, tedaviye gelen kişi, kendini iyi hissedebilmek için diğer insanlardan gelecek olumlu tepkilere aşırı bir ihtiyaç duyar (Geçtan, 2000). Robbins ve Dupont (1992) uyumsuz kişilerarası tepkilerin türü ne olursa olsun, bunların hassas bir kendiliğin sonucu olduğunu ileri sürmektedirler. Kötü kişilerarası tepkilerin bozuk kişilerarası ilişkilerle sonuçlanması ve beraberinde kırılğan kendilik hissini cesaretlendirmek için aynı hatalı kişilerarası stratejilerin pekiştirilmesiyle bir kısır döngü oluşur. Bu doğrultuda; Mead (1934) de bireyin önemli diğerleriyle olan kişilerarası süreçlerinin kendilik algısını ve kendisiyle ilgili değerlendirmelerini etkilediğini ileri sürmektedir. Kişilerarası süreçler, kişinin kendi içindeki (intrapersonal) süreçlerden önce gelmektedir ve onları belirlemektedir (akt., Malloy, Albright, Kenny, Agatstein, Winquist, 1997).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

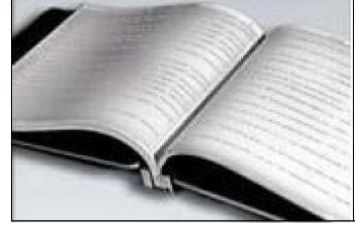
Gelişimin ilk aşamalarından itibaren; her insan, kendilik algısı ve dış dünya algısı gibi iki ayrı, ancak eş zamanlı boyutu ayırıştırarak bütünleştirmeye çalışmaktadır. Bu durumda dış dünyayla ilgili herhangi bir bilgi, her zaman ve kaçınılmaz bir şekilde kendilikle ilgili bilgiyle uyum içinde olmalıdır. Kişinin kendilik bilgisi daima gerçeklik kavramıyla ilişkilidir. Bilginin ilişkilendirilmesi birimsel bir süreçtir ve dünya ile kendilik arasında dinamik bir etkileşimle gerçekleşmektedir (Guidano & Liotti, 1986).

Kendilik algısının gelişiminde çocukluk çağı yaşantılarının önemli bir yeri vardır. Hopkins ve Klein (1993), kendilik algısının ortaya çıkmasında ebeveynin önemli bir rolü olduğuna dikkat çekmişler ve kendilik algısının anne-baba bakımıyla ilişkisini inceledikleri çalışmalarında; kendilik algısını genel olarak, yetenekler ve sosyal ilişkiler boyutlarına ayırarak ele almışlardır. Kızlar, yakın ilişkiler ve mizahla ilgili kendilik algısının gelişiminde annenin verdiği bakımı daha önemli görürken; erkekler görünüm, ahlak ve yaratıcılıkla ilgili kendilik algısının gelişiminde babanın verdiği bakımı daha önemli görmektedirler. Genel olarak araştırma sonucu; hem kızların hem de erkeklerin annelerini babalarından daha fazla bakım veren kişi olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Singer ve Weinstein (2000) çocuklarına farklı şekilde muamele eden ebeveynlerin, ileri ergenlerde kendilik algısı ve başarıyı yordadığını öne sürmüşlerdir. Anne ve babalar çocuklarına ne kadar çok farklı davranırlarsa, kendilik algıları o kadar çok olumsuz olmakta ve başarıları o kadar

düşmektedir. Yine; Yılmaz'ın eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve kendilik algısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada; eşler arasındaki uyum yüksek ve ebeveyn-çocuk etkileşimi olumlu ise çocukların kendilerine ilişkin algılarının da yüksek olduğunu ve kendilerini çeşitli alanlarda daha olumlu değerlendirdiklerini ileri sürmüştür (Yılmaz, 2001).

Bağlanma stilleriyle kendilik arasındaki ilişkiye bakıldığında, farklı bağlanma stillerinin yakın ilişkilerde kendilik algısını etkilediği görülmüştür. Broemer ve Blümle'in (2003) çalışmalarında; yakın ilişkilerde kendilik algısındaki değişimlerin, ya bağlanma stillerindeki bireysel farklılıkların ya da geçici olarak harekete geçen bağlanma yaşantılarının ve bunların bir eş olarak bireyin kendi davranışları üzerindeki belirgin etkisinin sonucu olduğu gözlenmiştir. Güvenli bağlanmış bireylerin, güvensiz bağlanana göre kendilik yapılarının daha dengeli olduğu başka bir deyişle, benliğin hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin daha kolay harekete geçtiği; bunun yanında kaçınan bağlanana ise ilişkinin gereklerini inkâr etme ve ilişkiyle ilgili olumsuz anıları gizleme eğiliminde oldukları ileri sürülmüştür.

Kendilik ve kendilik algısını etkileyen önemli bir faktör de kültürdür. Kağıtçıbaşı'na (1999) göre; kültürlerarası psikoloji çalışmalarında esas olarak iki tür kendilikten (benlikten) söz edilmektedir. Birçok batı kültüründe yaygın olarak ayrışık, başkalarından ayrılmış bir varlık olarak bireyci benlik ve batı dışındaki toplulukçu kültürlerde görülen başkalarıyla

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

İç içe girmiş, sosyal bağlamdan koparılamayan, ilişkili bir benlik dikkati çekmektedir. Kişisel yeteneklerin, zekanın, kişilik özelliklerinin, bireysel amaç ve tercihlerin dikkate alındığı bireyci kültürlerde bu özelliklere sahip olmayan insanların o kültürle barışık yaşamaları zordur. Bireyci kültürlerde benlik, başkalarından açıkça ayrılmıştır. Benlikle diğer kişilerin benlikleri arasında bir örtüşme yoktur. İlişkili benlik yapısında ise; sınırlar katı çizgilerle başka benliklerden ayrılmaz, başka benliklerle örtüşme görülür. Duygu, düşünce ve davranışları öncelikle etkileyen bireyin kişisel özellikleri değil, kişilerarası ilişkileridir. Farklı benlik yapıları, farklı benlik algısına yol açtıkları gibi; başkalarının algılanmasında da farklılıklar ortaya çıkarmaktadırlar. İlişkili benlik yapısı, başkalarını da kişilerarası ilişkiler çerçevesinde ve daha somut olarak algılamayı beraberinde getirmiştir.

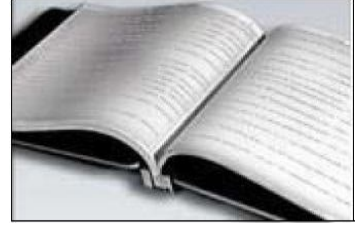
Kendilik yapısının; duyguların yaşanması, ifade edilmesi ve düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülür (Kim & Zane, 2004). Markus ve Kitayama'ya (1991) göre öfke, gurur ve hayal kırıklığı gibi bireyin içsel atıflarına dayanan ego odaklı duygular, bağımsız kendilik yapısına sahip kişiler tarafından daha sık yaşanır ve ifade edilir (akt. Kim & Zane, 2004).

1.3. Kendilik Algısı ve Psikosomatik Bozukluklar

Kendilik yapısının gelişim ve psikopatolojiyle nasıl ilişkili olduğunu araştıran az sayıda araştırma vardır. Evans, Brody ve Noam (2001) yaptıkları çalışmalarında; kendilik algısının birçok

alanını farklı ego gelişim düzeylerinde iki grup bayan psikiyatrik hastada karşılaştırmışlardır. Ego düzeylerine göre yapılan gruplamada düşük ego düzeyindeki ilk grup; dürtüsel, daha agresif ve daha fazla dışsallaştırılmış davranış göstermektedir. Tersine, yüksek ego düzeyindekiler ise daha fazla dürtü kontrolüne sahip, daha soyut düşünen ve daha fazla bilişsel karmaşıklık gösteren kişilerdir. Araştırmada kendilik algısının tüm alanlarında (örn.; okul-ış yeteneği, fiziksel görünüş, sosyal ilişkiler gibi) yüksek ego düzeyine sahip olan grubun diğer gruba göre daha olumlu kendilik algısına sahip olduğu görülmüştür.

Pek çok yazar belirli bozukluklarda kendilik algısıyla ilgili çarpıtmaların, genellenmiş psikopatoloji ve uyum sorunlarıyla ilgili olabileceğini öne sürmüşlerdir. Bulgular; kendisiyle ilgili bilgiyi oldukça yanlış yorumlayan bireylerin, daha fazla psikopatoloji sergilediklerini ve kişilerarası ilişkilerinde ve uyumlarında daha fazla problem yaşayacaklarının yordanabileceğini göstermiştir. Donovan ve O'leary (1976); depresif bireylerle ve alkoliklerle yaptıkları araştırmalarında, bu bireylerin kendilik algılarında bir takım çarpıtmalar olduğunu gözlemişlerdir. Ancak bununla birlikte; Linville (1987); daha karmaşık bir kendilik kavramının çeşitli psikolojik belirtilere karşı koruyucu olarak çalışabileceğini öne sürmüştür. Kişilikleri çok yönlü olarak nitelendirilen bireylerde depresyon ve stresle ilişkili hastalıkların daha az görüldüğü belirtilmiştir (akt., Evans, Brody ve Noam, 2001).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44*

<http://www.akademikbakis.org>

Algısal doğruluk, kendine odaklı dikkat ile psikopatoloji arasında önemli bir köprüdür. Bir takım olaylar meydana geldikten sonra yüksek kendilik odağı olayın sonuçlarına dair bireyin farkındalığını artırır. Kendilik odağının bu etkileri, daha sonra geribildirim sağlar ya da problemlerin ortaya çıkmasına neden olan diğer süreçlerle (katastrofik düşünce ya da yükleme tarzı) birbirini etkiler. Bazı kuramlar, kendine odaklı dikkatin, panik atak ya da çeşitli fobilerin temelinde bulunan fiziksel semptomların farkındalığını arttırdığını ileri sürmektedir (Silvia ve Gendolla, 2001).

Gençlerde yeterliğe ilişkin kendilik algısı yanlılıklarının uyum problemleriyle ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada, kendilik algısının hem olumlu hem olumsuz yöndeki yanlılığının oldukça zayıf duygusal ve davranışsal işlevselliğe işaret ettiği görülmüştür (DuBois ve Silverthorn, 2004).

Kadınlarda kendilik algısının incelendiği bir araştırmada, ‘Sen kimsin?, Kendini nasıl tanımlarsın?, Başkası seni nasıl tanımlar?’ gibi sorulara verilen cevapların roller etrafında toplandığı görülmüştür. Kendilik algısı; kişilik özellikleri, fiziksel özellikler, değerler, amaçlar ve ev dışındaki iş rolünü tanımlayacak veriden ortaya çıkmaktadır (Mendias, Clark, Guevara, 2001).

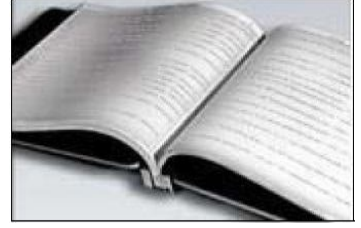
Kendilik kavramı, kronik hastalığı olan bazı hastalar için özellikle anlamlıdır. Fiziksel bir sıkıntının varlığı, yaşam kalitesi üzerinde etkisi olan sosyal ilişkileri değiştirebilir ve sıklıkla düşük benlik saygısıyla ilişkilidir. Özellikle fiziksel bir

zayıflığa sebep olan bir hastalığın, çocukların kendilik algısına yansımaları muhtemeldir. Doğuştan kalp hastalığı olan çocukların, sağlıklı çocuklarla karşılaştırıldıkları bir çalışmada, hastaların kendilerini daha zayıf, daha korkmuş ve daha hasta algıladıkları görülmüştür (Wray & Sensky, 1998).

Armentrout’un (1979) kendilik algısı üzerinde kronik ağrının etkisini incelediği çalışmasında, kronik ağrısı olan hastaların kendilik kavramlarının belirgin bir şekilde farklılık gösterdiğini saptamıştır. Kronik ağrısı olan hastalar, diğer tıbbi hastalardan belirgin bir şekilde farklılık gösterir ve kendilik kavramları anlamlı bir şekilde düşüktür. Bu durum, uzun süreli bir ağrı yaşantısının bireyin olumsuz kendilik algısıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Fiziksel aktiviteler, aile örüntüleri ve işteki değişiklikler büyük olasılıkla kendilik algısındaki düşüşe katkıda bulunmaktadır.

2. SONUÇ

Kendilik algısının bakış açısından analitik ilişkinin kendiliknesnesi boyutu çok önemli ise de, acaba ilişkinin ve kendilik deneyiminin analize dâhil edilmesi gereken başka boyutları var mı? Kohut narsistik ve nesnel ilişki meseleleri arasında yarattığı ikiliği hiçbir zaman tam olarak çözmeyerek, kafa karıştıracak biçimde, nesne ilişki aktarımların, yani nesne ilişki çatışmaları ilişkili aktarımların da (sanki bunlar kendiliknesnesi boyutunu içermeyen, bambaşka şeylermiş gibi) analiz gerektirdiğini belirtti. Kohut’a göre nesne ilişki aktarımlar sıklıkla, kendiliknesnesi gereksinimlerinin ortaya

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44

<http://www.akademikbakis.org>

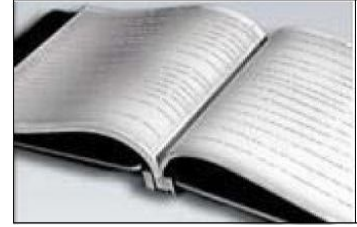
çıkmasına ve kendiliknesnesi aktarımlarının yerleşmesine karşı, analiz edilmesi gereken engellerdir. Kohut'a göre yapı oluşturucu başlıca süreç, kendiliknesnesi aktarımlarının yerleşmesi ve analizi sayesinde ortaya çıkardı (Fosshage, 2005). Kendilik psikolojisi, psikolojinin ayrı ya da yeni bir biçimi değil, geleneksel psikanalitik uygulamanın daha çok bir uzantısıdır ve bu uygulama için düzelticidir. Freud ve Kohut'un çalışmasını sanki temelde farklı durumları temsil ederlermiş gibi karşılaştırmayı düşünmek yanlışlık olur. Kohut, Freud'un klinik keşiflerinin mantıklı sonuçlarını benimseyebiliyordu ve psikanalizde eşduyum ve içebakışın üstünlüğüne yaptığı vurguyla, Freud'un çalışmasını daha önce mümkün olmamış yönlere ilerletebiliyordu. Kohut'un bu katkıları psikanalitik bulguların yararlı ama yeni bir şey olmadığını açıklamak için ondokuzuncu yüzyıl biyolojisini Freud'un içgüdü kuramı şeklinde kullanmanın uygunsuzluğunun altını çizmiştir - çünkü içgüdü kuramı ve buna dayandırılan açıklamaların yıllardır hiçbir bilimsel temeli olmadığı bilinmektedir. Daha fazla sayıda analist Kohut'un aktarımının boyutlarını ilkin kendi analizlerinde, daha sonra da hastalarının analizinde anladıkça, psikanalitik düşüncede varolan ikilik kaybolacaktır (Özen, 2011).

Zihin-beden ilişkisi son yıllarda özellikle büyük ilgi gören ve üzerinde çalışılan bir konudur. Psikosomatik hastalıklar söz konusu olduğunda da zihin-beden ilişkisinin önemi kaçınılmaz. Bireyin kendini nasıl algıladığı, aynı zamanda diğer insanları nasıl algıladığı ve onlarla

nasıl ilişki kurduğu muhtemelen sahip olduğu fizyolojik sistemleri etkileyebilmekte ve bunun ötesinde bir takım hastalıkların ortaya çıkmasında ve ilerlemesinde etkili olabilmektedir (Karslı, 2008). Ego psikolojisinin id psikolojisini izlemesi gibi, kendilik psikolojisi ego psikolojisinin evrimsel varisi olarak görülecektir. Ve Kohut kesinlikle her zaman olduğunu düşündüğü gibi Freud psikanalizine katkıda bulunmuş olarak bilinecek ve onurlandırılacaktır (Basch, 1975).

3. KAYNAKÇA

- Adler, A. (1985).** Yaşamın anlamı ve amacı. (Sipal, K.,Çev.). İstanbul: Say Yayınlar
- Armentrout, D. P. (1979).** The impact of chronic pain on the self-concept. *Journal of Clinical Psychology*, 35 (3), 517-521
- Basch, M.F. (1975).** Toward a theory that encompasses depression: A revision of existing causal hypotheses in psychoanalysis. In: *Depression and Human Existence*, ed. E.J. Anthony & T. Benedek. Boston: Little, Brown, pp. 485-534
- Bem, D. J. & McConnell, H. K. (1972).** Testing the self-perception explanation of dissonance phenomena. *Journal of Personality and Social Psychology*, 14(1), 23-31
- Bolton, R. (1979).** *People skills*. New York: Prentice Hall

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

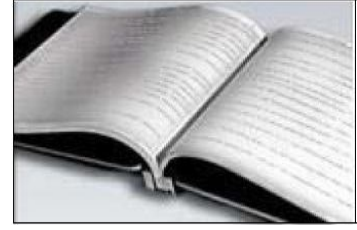
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44

<http://www.akademikbakis.org>

- Broemer, P. & Blümle, M. (2003).** Self-views in close relationships: the influence of attachment styles. *British Journal of Social Psychology*, 42, 445-460
- Bromgard, G.D., Trafimov, D. & Bromgard, I.K. (2006).** Valence of self-cognitions: The positivity of individual self-statements. *The Journal of Social Psychology*, 146(1), 85-94
- Cooley, C. H. (1968).** "The social self: on the meanings of "I". C. Gordon ve K. J. Gergen (Editör). *The Self in Social Interaction*. USA: John Wiley & Sons, Inc. s. 87-91
- DuBois, D. L. & Silverthorn, N. (2004).** Bias in self-perception and internalizing and externalizing problems in adjustment during early adolescence: A prospective investigation. *Journal of clinical child and adolescent psychology*, 33(2), 373-381
- Evans, D. W., Brody, L., & Noam, G. G. (2001).** Ego development, self-perception, and self complexity in adolescence: a study of female psychiatric inpatients. *American Journal of Orthopschiatry*, 71(1), 79-86
- Fosshage, J. (2005).** A Self-psychological/relational view of Robert Grosmark's "The case of Peter." *Contemporary Psychoanalysis*, 41: 1, 105-116
- Geçtan, E. (2000).** Psikanaliz ve Sonrası. (9. baskı). Ankara: Remzi Kitabevi
- Guidano, V.F. & Liotti, G. (1986).** *Cognitive Processes and Emotional Disorders*. (3. baskı). USA: The Guildford Press
- Haemmerlie, F. M. & Montgomery, R. L. (1982).** Self perception theory and unobtrusively biased interactions: a treatment of heterosocial anxiety. *Journal of Counseling Psychology*, 29(4), 362-370
- Hopkins, H. R. & Klein, H. A. (1993).** Multidimensional self perception: linkages to parental nurturance. *The Journal of Genetic Psychology*, 154(4), 465-473.
- Hortaçsu, N. (1997).** İnsan ilişkileri. (2.baskı). Ankara: İmge Kitabevi
- John, O. P. & Robins, R. W. (1994).** Accuracy and bias in self-perception: Individual differences in self-enhancement and the role of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(1), 206-219
- Jones, E. E. (1990).** *Interpersonal perception*. New York: W.H. Freeman and Company
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999)** . Yeni İnsan ve

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

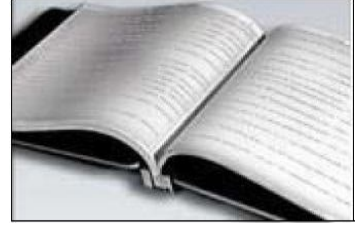
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44

<http://www.akademikbakis.org>

- İnsanlar. (10. baskı). İstanbul: Evrim
- Kim, I. J. & Zane, N.W.S. (2004).** Ethnic and cultural variations in anger regulation and attachment patterns among Korean American and European American male batterers. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 10(2), 151-168
- Kohut, H. (1959),** Introspection, empathy and psychoanalysis. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 7: 459-483
- _____ (1971), *The Analysis of the Self*. New York: International Universities Press.
- _____ (1977), *The Restoration of the Self*. New York: International Universities Press
- Kuiper, N. A. & Rogers, T. B. (1979).** Encoding of personal information: self-other differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(4),499-514
- Kwan, V. S. Y., Kenny, D. A., John, O. P., Bond, M. H. & Robins, R. W. (2004).** Reconceptualizing individual differences in self-enhancement bias: an interpersonal approach. *Psychologica I Review*, 111(1), 94-110
- Lewicki, P. (1984).** Self-schema and social information processing. *Journal of Personality and Social Psychology*,47(6), 1177-1190.
- Malloy, T. E., Albright, L., Kenny, D. A., Agatstein, F. & Winquist, L. (1997).** Interpersonal perception and metaperception in nonoverlapping social groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(2), 390-398
- Markus, H. & Nurius, P. (1986).** Possible selves. *American Psychologist*, 41. 954-969
- Markus, H. (1977).** Self-schemata and processing information about the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(2), 63-78
- Markus, H., Moreland, R.L. & Smith, J. (1985).** Role of the self-concept in the perception of others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(6), 1494-1512
- Matthews, D. W. (1993).** *Relationship basics*. North Carolina: North Carolina Cooperative Extension Service
- Mendias, E.P., Clark, M. C. & Guevara, E.B. (2001).** Women's self-perception and self-care practice: implications for health care delivery. *Health Care for Women International*, 22, 299-312
- Özen, Y. (2011).** "kendilik Psikolojisine Bir Yapıbozumsal Girişim"

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 40 Ocak – Şubat 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: I-Z1 *** ID:30 K:44

<http://www.akademikbakis.org>

Erzincan Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt:
4, Sayı:1, s:201-216, Erzincan

151-164

Robak, R. W., Ward, A. & Ostolaza, K. (2006). Development of a general measure of individuals' recognition of self perception processes. North American Journal of Psychology, 8(1), 337-344

Robbins, S. B. & Dupont, P. (1992). Narcissistic needs of the self perceptions of interpersonal behaviour. Journal of Counseling Psychology, 39(4), 462-467

Sakallı, N. (2001). Sosyal Etkiler Kim Kimi Nasıl Etkiler? Ankara: İmge Kitabevi

Silvia, P. J. & Gendolla, G. H. E. (2001). On introspection and self perception: Dose self-focused attention enable accurate self-knowledge? Review of General Psychology, 5(3), 241-269

Singer, A. T. B. & Weinstein, R. S. (2000). Differential parental treatment predicts achievement and self-perceptions in two cultural contexts. Journal of Family Psychology, 14(3), 491-509

Sümer, N. (1999). Benlik farkındalığı ve kendini düzenleme: kişilik ve sosyal psikoloji kuram ve araştırmaları üzerine bir tarama. Türk Psikoloji Yazıları, 3 (1),

Wray, J. & Sensky, T. (1998). How does the intervention of cardiac surgery affect the self perception of children with congenital heart disease? Child: Care, Health and Development, 24(1), 57-72

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. Türk Psikoloji Dergisi, 16(47), 1-20